

Fra bogen "Søn af Hamas" 2010.

*Til min elskede far og min sårede familie
Til ofrene for den palæstinensisk-israelske konflikt
Til ethvert menneskeligt liv, som min Herre har frelst*

Min kære familie, jeg er så stolt af jer alle sammen. Kun Gud selv ved og forstår, hvad I har måttet gennemgå. Jeg er klar over, at jeg selv har været årsag til endnu et dybt sår, som måske ikke vil hele i dette liv, og som måske vil forblive en kilde til skam for jer.

Jeg kunne have været en helt, som havde gjort mit folk stolt af mig. Jeg vidste, hvilken slags helt de spejdede efter: en kriger, som ville ofre sit liv og sin familie for folkets sag. Hvis jeg var blevet dræbt, ville de have fortalt min historie i generationer og have været stolte af mig for evigt, men i virkeligheden ville jeg ikke have været den store helt.

I stedet blev jeg en forræder i mit folks øjne. Før var I stolte af mig, men nu vækker mit navn kun skam. Jeg var engang en kronprins, men nu er jeg en fremmed i et andet land, der kæmper mod ensomhedens og mørkets fjende.

Jeg ved, at I regner mig for en forræder, men jeg vil bede jer forstå, at det ikke var jer, jeg valgte at forråde, men jeres forståelse af, hvad det vil sige at være en helt.

Først når Mellemøstens folkeslag – jøder så vel som arabere – begynder at forstå noget af det, som jeg har fået åbenbaret, er der udsigt til fred i regionen. Min Herre blev forkastet og forstødt for at frelse verden fra synd og død og helvede, og kun derfor kan jeg bære selv at være forstødt.

Jeg ved ikke, hvad fremtiden vil bringe, men jeg ved, at jeg ikke frygter fremtiden. Det, der har hjulpet mig til at overleve indtil nu, vil måske også kunne hjælpe jer. Det er bevidstheden om, at al den skyld og skam, jeg har måttet leve med i alle disse år, kun er en beskeden pris at betale for at kunne frelse bare et enkelt uskyldigt menneske.

Hvor mange kan bifalde og påskønne det, jeg har gjort? Ikke så mange. Men det gør ikke noget. Jeg var overbevist om, at jeg gjorde det rigtige, og det er jeg stadig. Det er det eneste, der har holdt mig i gang på denne lange rejse. Hver eneste dråbe uskyldigt blod, som spares, giver mig håb og mod på at fortsætte til enden.

Jeg har betalt, og I har betalt, og alligevel bliver krigens og fredens regninger ved med at komme. Gud være med os alle og give os styrke til at bære denne tunge byrde.

*Kærlig hilsen
Jeres søn*

FORORD TIL DEN DANSKE UDGAVE

MENNESKER I MELLEMSØSTEN hilser hinanden med fredsønsket *salaam* eller *shalom*, men fred mellem israelere og palæstinensere synes mere og mere at være et ønske, som forbliver uopfyldt. Jeg tror, ønsket er oprigtigt – både blandt almindelige mennesker, men også blandt ledere. Alligevel synes de fysiske og verbale ytringer fra hverdagen i området at være motiveret af had, frygt, fordomme og ønske om hævn. Er troen på et reelt ønske om *salaam/shalom* så ikke blot en illusion?

Der findes næppe den internationale diplomat eller politiker, der ikke har ønsket at være en del af den løsning, som kan skabe fred mellem israelere og palæstinensere. Hvilken statsmand har ikke haft en drøm om at få det eftermæle, at han besejlede en fredsslutning mellem israelerne og palæstinenserne. Indtil nu er drømmen bristet – for dem alle.

Hvor gammel er konflikten? Ligger roden helt tilbage i det fjendskab, der var mellem Gammel Testaments Sara og Hagar? Ét er sikkert: den begyndte ikke med optøret af den jødiske stat, men begyndte den så efter 1. verdenskrig eller endnu tidligere? Hvem har ret til hvilke landområder og hvorfor?

Løsningen findes ikke i svarene på spørgsmålene. Vi skal finde løsningen andre steder. Og det *skal* vi gøre! Det skylder vi dem, for hvem konflikten ikke bare er et emne, de diskuterer, men en hverdag, de lever – de, som midt i den hverdag nægter at se sig selv som ofre uden mulighed for at tage initiativer eller for at gå imod strømmen af had, frygt og fordomme. De findes, israelere og palæstinensere som tror på, at det går an både at være tro mod deres identitet og samtidig leve som naboer frie for fjendskab, frygt og bitterhed. De er få, men desto mere har de krav på vores opmærksomhed.

Musab Hassan Yusef har skrevet bogen *Søn af Hamas*, hans egen historie, for – som han siger – ”at få sandheden om væsentlige begivenheder frem, afsløre nogle hemmeligheder og, om alt går vel, vække læserens håb om, at det umulige måske en dag bliver muligt.” Han valgte ikke den vej, som havde flest fordele, bragte ham størst rigdom eller mest indflydelse. Men han blev nødt til at gå vejen, da det gik op for ham, at de fjender, som begge sider kæmper mod – og som også findes indbyrdes mellem israelere og palæstinensere – ikke er mennesker, men idéer og kræfter, styret af frygt, af had og af hævn. Disse kræfter lader sig ikke besejre af hverken terror eller militærmagt – uanset omfang og grusomhed. Den erkendelse blev stadig mere klar for Musab Hassan Yusef, jo mere han lod sig konfrontere med Jesu ord i Bjergprædiken: ”Men jeg siger jer, elsker jeres fjender!”

Hovedpersonen i *Søn af Hamas* kender om nogen sit eget folks historie; en historie fuld af smerte og lidelse; en historie, der bestemmer israeleres og palæstinenserers frygt og had til hinanden – indtil en anden historie bliver fortalt, den om en vej fra fjendskab til fællesskab, fra had til kærlighed, en vej ud i frihed, en vej sammen med Kristus. Gennem sin egen historie får hamaslederens søn også fortalt dén historie. Den fortæller, at det umulige er muligt. Derfor skal begge historier fortælles med det håb, at salaam/shalom en dag bliver til mere end en hilsen.

Bodil F. Skjøtt
generalsekretær, Israelsmissionen

PROLOG

FRED I MELLEMEØSTEN har været som den hellige gral for diplomater, premierministre og præsidenter i mere end fem årtier. Hvert eneste nyt ansigt på verdens store scene håber, at han eller hun kan blive den, der løser den arabisk-israelske konflikt. Indtil nu har de alle fejlet lige så ynkeligt og fuldstændigt som deres forgængere.

Sagen er, at meget få vesterlændinge kommer bare i nærheden af en tilbundsående forståelse af Mellemøsten og regionens folkeslag. Når jeg bilder mig ind at eje denne forståelse, er det kun, fordi jeg har haft enestående forudsætninger for at erhverve den. Jeg er nemlig på en måde både søn af regionen og søn af konflikten i regionen. Jeg er en åndelig søn af islam og biologisk søn af en elsket leder og fængslet terrorist. Derudover er jeg ved Jesu Kristi nåde blevet et Guds barn.

Før jeg fyldte enogtyve, så jeg ting, som intet menneske nogensinde burde få at se: den dybeste armod, magtmisbrug, tortur og vold som død. Jeg var med bag kulisserne, når store, mellemøstlige ledere mødtes og skabte overskrifter i alverdens medier. Jeg blev en af de højest betroede mænd i Hamas, og jeg deltog i den såkaldte intifada. Jeg sad fængslet i Israels mest frygtede og berygtede fængsel. Som det vil fremgå, traf jeg hen ad vejen nogle valg, som har gjort mig til en foragtet forræder i mit elskede folks øjne.

Min utrolige og uforudsigelige rejse har ført mig ad mørke stier og givet mig adgang til forbavsende hemmeligheder. I denne bog løfter jeg sløret for nogle af disse hemmeligheder og beskriver begivenheder og processer, som indtil i dag kun har været kendt af en håndfuld mennesker, hvis liv i sig selv er en hemmelighed.

Nogle af de sandheder, der her skal åbenbares, vil sandsynligvis sende chokbølger gennem dele af Mellemøsten, men jeg håber, at de også kan bringe trøst og vished til familier til mange af ofrene for denne endeløse konflikt.

Når jeg i dag færdes blandt amerikanerne, kan jeg konstatere, at mange af dem har mange spørgsmål om den arabisk-israelske konflikt, men kun få svar og endnu færre pålidelige oplysninger. Jeg møder blandt andet spørgsmål som disse:

- Hvorfor kan folk i Mellemøsten ikke bare lære at leve i fred med hinanden?
- Hvem har ret – israelerne eller palæstenserne?
- Hvem tilhører området egentlig? Hvorfor flytter palæstenserne ikke bare til andre arabiske lande?
- Hvorfor giver israelerne ikke bare de områder tilbage, som de erobrede i seksdageskrigen?
- Hvorfor bor så mange palæstenserne stadig i flygtningelejre? Hvorfor har de ikke deres egen stat?
- Hvorfor hader palæstenserne israelerne så meget?
- Hvordan kan Israel beskytte sig mod selvmordsbombere og raketangreb?

Gode spørgsmål alle sammen, men ingen af dem trænger ind til problemets kerne. Den moderne konflikt har rødder helt tilbage i jfendskabet mellem Sara og Hagar, som det beskrives i Bibels første skrift. For at forstå dagens politiske og kulturelle virkelighed behøver man dog ikke se længere tilbage i tiden end til årene efter første verdenskrig.

Da krigen sluttede, blev de palæstinske områder, som i flere århundreder har været hjemsted for det palæstinske folk, tilknyttet Storbritannien som et mandatområde. Den britiske regering havde en særlig vision for området, som kom til udtryk i Balfourdeklarationen i 1917: "Hans majestæts regering ser med velvilje på etableringen af et hjemland for det jødiske folk i Palæstina."

Opmuntret af denne erklæring fortsatte hundrede tusindvis af jødiske immigranter med at strømme ind i landet, mest fra Østeuropa.

Det måtte uvægerligt komme til sammenstød mellem arabere og jøder.

I 1948 blev Israel en stat, men de palæstinske områder kom under henholdsvis Jordans og Egyptens overherredømme og senere (efter 1967) under israelsk besættelse. Når der i et område ikke findes nogen forfatning til at skabe lov og orden, kan religiøs lov blive den højeste autoritet. Når enhver får frihed til at fortolke og håndhæve loven efter forgodtbeholdende, resulterer det i kaos. Set udefra kan den mellemstige konflikt ligne et ørkesløst tovtrækkeri om nogle små landområder. Problemet er, at ingen endnu har forstået det egentlige problem. Derfor når forhandlingerne lige fra Camp David til Oslo aldrig længere end til at forbinde de brækkede arme og ben på en hjertepatient.

Jeg har ikke skrevet denne bog, fordi jeg tror, at jeg er bedre begavet end de mange dygtige og intelligente mennesker, der har søgt at løse denne konflikt. Det er jeg ikke. Jeg tror imidlertid, at Gud har givet mig et enestående indblik ved at lade mig se denne tilsyneladende uløselige konflikt fra forskellige sider på én gang. Mit liv har været lige så delt som det eftertragtede lille stykke land ved Middelhavet, som nogle kalder Israel, og som andre kalder Palæstina eller de besatte områder.

Formålet med denne bog er at få sandheden om væsentlige begivenheder frem, afsløre nogle hemmeligheder og – om alt går vel – at vække læserens håb om, at det umulige måske en dag bliver muligt.

Kapitel to

TROENS STIGE

1955-1977

MIT NAVN ER MUSAB HASSAN YUSEF.

Jeg er den ældste søn af sheik Hassan Yusef, en af de syv grundlæggere af organisationen Hamas. Jeg blev født i Ramallah på Vestbredden ind i en af de mest religiøse, muslimske familier i hele Mellemøsten.

Min historie begynder med min bedstefar, sheik Yusef Dawood, som var den religiøse leder – eller imam – i landsbyen Al-Janiya, der ligger i den del af Israel, som Bibelen kalder Judæa og Samaria. Jeg tilbad min bedstefar. Hans bløde, hvide skæg kildede mig på kinden, når han omfavnede mig, og jeg kunne sidde i timevis og høre hans elskede stemme messe *adhan* – det muslimske kald til bøn. Det var der også rig lejlighed til, for muslimerne kaldes til bøn fem gange om dagen. Det er en kunst at messe *adhan* og citere Koranen med den rette stemmeføring, og min bedstefar var en sand mester.

Da jeg var dreng, kunne nogle muezziner genere mig så meget, at jeg havde lyst til at holde mig for ørerne. Min bedstefar derimod gik op i det med liv og sjæl og førte den, der lyttede, ind i adhans mening med sin sang. Han troede fuldt og fast på hvert et ord.

Der boede omkring fire hundrede mennesker i Al-Janiya, dengang byen var jordansk territorium under israelsk besættelse. Beboerne i den lille landsby havde ikke den store interesse for politik. Som den lå der i det blidt kuperede landskab nogle kilometer nordvest for Ramallah, var Al-Janiya et meget fredeligt og smukt sted. Solnedgangene

farvede hele byen rosa og violet, luften var ren og klar, og fra mange af de omkringliggende bakketoppe kunne man se helt ud til Middelhavet.

Klokken fire hver eneste morgen var min bedstefar på vej til moskeen. Når han var færdig med morgenbønnen, tog han sit lille æsel med ud på marken for at dyrke jorden, passe sine oliventræer og drikke frisk vand fra den kilde, der kom flydende ned ad bjerget. Der var ingen luftforurening, for der var kun én i hele byen, der ejede en bil.

Når bedstefar var hjemme, modtog han en strøm af gæster. Han var mere end en imam, han betød alt for landsbyboerne. Han bad over hvert eneste nyfødte barn og hviskede adhan i barnets øre. Når nogen døde, vaskede og salvede min bedstefar det døde legeme og viklede ligklæderne om det. Han giftede dem, og han begravede dem.

Min far, Hassan, var hans yndlings søn. Mens han endnu var helt lille, og før det blev krævet af ham, gik min far regelmæssigt med bedstefar til moskeen. Ingen af hans brødre viste den samme nidkærlighed for islam.

Af sin far lærte Hassan at messe adhan, og ligesom sin far gjorde han det med en stemme og en inderlighed, der greb andre mennesker. Min bedstefar var meget stolt af ham. Da min far blev tolv år gammel, sagde bedstefar: "Hassan, du har bevist, at du er meget interesseret i Allah og islam. Derfor vil jeg sende dig til Jerusalem for at lære sharia." Sharia er den islamiske lov, som indeholder regler for alle sider af det daglige liv lige fra familieliv og hygiejne til politik og økonomi.

Hassan interesserede sig ikke for politik og økonomi. Han ville bare være ligesom sin far. Han ville kunne læse og recitere Koranen og tage sig af de troende. Han skulle dog snart lære, at hans far var andet og mere end en respekteret religiøs leder og en højtelsket landsbyleder.

Værdier og traditioner har altid betydet mere for arabere end geringstitutions og domstole, og derfor blev mennesker som min

bedstefar ofte betragtet som de højeste autoriteter. Især i områder, hvor de sekulære ledere var svage eller korrupte, regnede man den religiøse leders ord for lov.

Min far blev derfor ikke bare sendt til Jerusalem for at studere religion; bedstefar ville forberede ham til at herske. I de følgende år levede og studerede min far i Den Gamle By i Jerusalem ved siden af Tempelpladsen med Al-Aqsa Moskeen og Klippehelligdommen, hvis gyldne kuppel i de fleste menneskers øjne er et sindbillede på Jerusalem. I en alder af atten år gjorde han sine studier færdige og flyttede til Ramallah, hvor han straks blev ansat som imam ved moskeen i den gamle bydel. Lidenskabeligt opsat på at tjene Allah og hans folk begyndte far sit arbejde som imam i Ramallah efter min bedstefars forbillede fra Al-Janiya.

Men Ramallah var anderledes. Det var en travl, moderne by og ikke en søvnig, lille landsby som Al-Janiya. Min far fik et chok, da han gik i moskeen for at forrette bønnen første gang og kun fandt fem ældre mænd derinde. Alle andre var tilsyneladende på café, i portnobiograferne eller ude at drikke sig fulde og spille hasard. Selv den mand, som messede adhan for en anden moske i nærheden, havde ført en lang ledning med en mikrofon til minareten, så han kunne gøre sin islamiske pligt uden at afbryde sit kortspil.

Min far havde inderligt ondt af disse mennesker, men havde svært ved at se, hvordan han nogensinde skulle nå dem. Selv de fem gamle mænd indrømmede over for ham, at de kun kom til moskeen, fordi de snart skulle dø og gerne ville i himlen. Men de var da i det mindste parate til at lytte. Min far gik så i gang med det, han havde. Han anførte de gamle fyre i bøn og underviste dem i Koranen. Det varede ikke længe, før de begyndte at elske ham, som om han var en engel fra himlen.

Uden for moskeen var det en anden snak. Mange blev fornærmede, fordi min fars kærlighed til Koranens gud stillede deres egen mere uforpligtende tilgang til troen i et dårligt lys.

"Hvem er den dreng, der messer adhan?" spurgte folk hånligt og pegede på min meget unge far. "Han hører ikke til her. Han er en balademager."

"Hvorfor prøver den lille fyr at gøre os til skamme? Det er kun gamle mennesker, der går i moskeen."

"Jeg ville hellere være en hund end være som dig," råbte én lige ind i hans ansigt.

Min far udholdt stille disse forfølgelser og skældte aldrig ud eller forsvarede sig. Hans nidkærhed og kærlighed til folket forbød ham at give op, og han fortsatte med det arbejde, han følte sig kaldet til: at tilskynde mennesker til at vende tilbage til islam og Allah.

Han diskuterede sine bekymringer med min bedstefar, og det gik snart op for bedstefar, at min far sad inde med endnu større lidenskab og potentialer, end han først havde troet. Bedstefar sendte ham så til Jordan for at studere islam på et højere plan. Som det vil fremgå, kom hans ophold der til at ændre min families historie og endda øve indflydelse på hele konflikten i Mellemøsten. Før jeg fortsætter, vil jeg imidlertid kort forklare nogle vigtige forhold i islams historie, som vil hjælpe læseren til at forstå, hvorfor utallige diplomatiske forslag til en løsning på Mellemøstenkonflikten alle har slået fejl og ikke kan give noget håb om fred.

Mellem 1517 og 1923 bredte islam sig under det ottomanske kalifat fra sin base i Tyrkiet ud over tre kontinenter. Efter en økonomisk og politisk storhedstid, der varede nogle århundreder, blev Det Ottomanske Rige imidlertid centraliseret og korrupt og begyndte at smuldre.

Under tyrkerne blev muslimske landsbyer over hele Mellemøsten udsat for forfølgelser og en knusende beskatning. Istanbul var simpelthen for langt væk, til at kaliffen kunne beskytte de troende mod misbrug og undertrykkelse fra soldater og lokale embedsmænd.

I begyndelsen af det tyvende århundrede var mange muslimer desillusionerede og begyndte at søge efter en anden måde at leve på. Nogle tilsluttede sig den nye, ateistiske ideologi, kommunismen, mens andre prøvede at drukne deres sorger med sprut, hasardspil og pornografi – dårligdomme, som fulgte med de vesterlændinge, der lod sig lokke til Mellemøsten af mineralforekomster og den stigende industrialisering.

I Kairo i Egypten boede der en from ung skolelærer ved navn Hassan al-Banna, som søggede over sine landsmænd, der var fattige, arbejdsløse og gudløse. Han gav Vesten og ikke tyrkerne skylden, og han var overbevist om, at det eneste håb for hans landsmænd, især de unge, lå i at vende tilbage til islams enkelhed og renhed.

Han gik til kaffehusene, stillede sig op på borde og stole og prædikede til alle om Allah. Fyldebøtterne hånede ham, og religiøse ledere udfordrede ham, men de fleste mennesker elskede ham, fordi han gav dem håb.

I marts 1928 grundlagde Hassan al-Banna Foreningen af Muslimske Brødre, almindelig kendt som Det Muslimske Broderskab. Organisationens mål var at genopbygge samfundet efter islamiske principper. I løbet af et årti fik organisationen lokale afdelinger i alle Egyptens provinser. I 1935 oprettede al-Bannas bror også en afdeling i de palæstinensiske områder. Efter tyve år havde Broderskabet en halv million tilhængere i Egypten alene.

Det Muslimske Broderskab fik de fleste af sine medlemmer fra de fattigste og mindst indflydelsesrige grupper i samfundet, og medlemmerne var lidenskabeligt loyale over for den fælles sag. De gav af det lidt, de havde, for at hjælpe deres muslimske brødre, som Koranen foreskrev.

Mange mennesker i Vesten, der mere eller mindre sætter lighedstegn mellem islam og terrorisme, kender ikke den kærlige og barmhjertige side af islam. Denne side af islam kalder til omsorg for de fattige, enkerne og de forældreløse. Den tilskynder til uddannelse og

velfærd. Den forener og styrker. Det var først og fremmest denne side af islam, der motiverede de tidlige ledere af Det Muslimske Broderskab. Samtidig er der så den anden side af islam – den, der kalder alle muslimer til jihad under en hellig mand, der hersker og taler på Allahs vegne, og som kalder dem til at kæmpe og bekriige resten af verden, indtil det globale kalifat er en realitet. Det er vigtigt at huske og forstå denne dobbelthed i islam. Men tilbage til den historiske redegørelse ...

I 1948 forsøgte Det Muslimske Broderskab at gennemføre et kup mod den egyptiske regering, som Broderskabet holdt ansvarlig for den voksende sekularisme i landet. Oprøret blev imidlertid afbrudt, før det rigtig kom i gang, da det britiske mandat blev afsluttet, og Israel erklærede sin uafhængighed som en jødisk stat.

Muslimer i hele Mellemøsten kom i oprør. Koranen siger, at når en fjende invaderer et hvilket som helst muslimsk land, har alle muslimer pligt til at kæmpe for at forsvare eller genvinde muslimsk territorium. Set fra arabernes synspunkt havde udlændinge nu invaderet og besat Palæstina, som var hjemsted for Al-Aqsa Moskeen, islams tredjehelligste sted næst efter Mekka og Medina. Moskeen var bygget over det sted, hvor Muhammed efter sigende for til himmels med englen Gabriel og talte med Abraham, Moses og Jesus.

Den nye jødiske stat blev omgående invaderet af Egypten, Libanon, Syrien, Jordan og Irak. Blandt de ti tusind egyptiske soldater var der tusinder af frivillige fra Det Muslimske Broderskab. Den arabiske koalition nåede dog ikke sit mål. Efter mindre end et år havde israelerne drevet araberne tilbage.

Et af krigens resultater var, at omkring trekvart million palæstinensiske arabere flygtede eller blev fordrevet fra deres hjem i de områder, der kom til at udgøre staten Israel.

I FN vedtog man efterfølgende resolution 194, der blandt andet siger, at "flygtninge, der ønsker at vende tilbage til deres hjem og leve i fred med deres naboer, skal have lov dertil," og at "kompensation for

tabt ejendom skal udbetales til dem, der vælger ikke at vende tilbage." Denne resolution blev dog aldrig efterlevet. Titusindvis af palæstinensere, som flygtede fra Israel under den arabisk-israelske krig, fik aldrig deres hjem og deres jord tilbage. Mange af disse flygtninge og deres efterkommere lever endnu i dag under kummerlige forhold i flygtningelejre bestyret af FN.

Da de nu bevæbnede medlemmer af Det Muslimske Broderskab vendte tilbage til Egypten fra slagmarken, søgte de at føre det afbrudte kup ud i livet. Den egyptiske regering fik imidlertid nys om, hvad der var på færde. Regeringen forbød Broderskabet, konfiskerede dets aktiver og fængslede mange af dets medlemmer. De, der undgik arrestation, snigmyrdede nogle få uger senere Egyptens premierministere.

Den 12. februar 1949 blev Hassan al-Banna så snigmyrdet formodentlig af folk fra den egyptiske efterretningstjeneste. Broderskabet levede dog videre. På bare tyve år havde Hassan al-Banna revet islam ud af dens tornerosesøvn og skabt en revolutionær, islamisk styrke med væbnede krigere. Gennem de følgende år øgede organisationen sit medlemstal og sin indflydelse blandt almindelige mennesker ikke bare i Egypten, men også i andre arabiske lande som Syrien og Jordan.

Da min far kom til Jordan midt i 70'erne for at fortsætte sine islamstudier, havde Broderskabet allerede etableret sig i landet og vundet popularitet. Broderskabets medlemmer gjorde alt det, som lå min far på hjerte. De opmuntrede til fornyet tro blandt dem, der havde fjernet sig fra islams vej, hjalp de fattige og syge og prøvede at redde mennesker fra det moderne samfunds fordærvende indflydelse. Min far så disse mennesker som religiøse reformatorer for islam, ligesom Martin Luther og William Tyndale havde været det for kristendommen. De ønskede bare at frelse mennesker og give dem et bedre liv, ikke at dræbe og ødelægge. Da min far mødte nogle af Broderskabets tidlige ledere, måtte han sige: "Ja, det er dette, jeg har sukket efter."

Det, min far så på det tidspunkt, var den kærlige og barmhjertige side af islam. Det, han ikke så, og som han måske altid har lukket øjnene for, er den anden, mere voldelige side af islam.

Det islamiske liv er som en stige, hvor bøn og lovprisning af Allah er det nederste trin. De højere trin er at hjælpe de fattige og nødlidende, oprette skoler og støtte velgørenhed. Det højeste trin er jihad.

Det er en meget høj stige, og de færreste ser helt til toppen af den med det samme. Som regel stiger man langsomt og næsten umærkeligt op ad den – som en kat sniger sig ind på en spurv. Spurven har hele tiden blikket vendt mod katten. Den står og ser katten gå frem og tilbage, frem og tilbage. Men spurven forstår ikke at vurdere afstand. Den ser ikke, at katten kommer en lille smule tættere på for hver gang, og pludselig slår katten til som et lyn og sætter sine kløer i spurven.

Traditionelle muslimer står for foden af stigen og føler sig skyldige, fordi de ikke efterlever islam. På stigens øverste trin står de fanatiske fundamentalister – dem, som kommer i nyhederne, når de dræber uskyldige kvinder og børn for at herliggøre Koranens gud. De moderate muslimer befinder sig et sted imellem de to yderpunkter.

En moderat muslim er på en måde mere farlig end en ekstremist, fordi han umiddelbart virker harmløs, og man kan aldrig vide, hvornår han tager det næste skridt mod toppen. De fleste selvmordsbombere begynder som moderate.

Den dag, min far satte sin fod på stigens nederste trin, kunne han aldrig have forudset, hvor langt væk fra sine oprindelige idealer han til sidst ville komme. Femogtredive år senere havde jeg lyst til at spørge ham: Kan du huske, hvor du begyndte? Du så alle de fortabte mennesker, og du græd for dem i dit hjerte og ønskede bare at hjælpe dem og føre dem til tryghed hos Allah. Nu sender du selvmordsbombere ud for at udgyde uskyldigt blod. Var det det, du ønskede dengang? Var det det, du ville? Men sådan taler man ikke til sin far i vores kultur, og min far fortsatte ad den farlige sti.

Vores familie voksede, og det gjorde Det Muslimske Broderskab også. Inden længe gik Broderskabet fra at være en organisation for fattige og flygtninge til også at omfatte veluddannede mænd og kvinder, forretningsmænd og velhavere, som donerede penge til at bygge skoler, klinikker og velgørende institutioner.

Under indtryk af denne vækst var der mange af de unge mennesker i den islamiske bevægelse, især dem i Gaza, der mente, at Broderskabet skulle bekæmpe den israelske besættelse. Nu har vi taget os af vores trosfæller, og det vil vi fortsat gøre, sagde de. Men skal vi bare acceptere en vedvarende besættelse? Befaler Koranen os ikke at kaste de jødiske besættere ud af landet? Disse unge mænd havde ingen våben, men de var barske og stålsatte og længtes bare efter at komme i kamp.

Min far og de øvrige ledere på Vestbredden var uenige. De så intet formål med at gentage fejltagelserne i Egypten og Syrien, hvor Broderskabet havde foranstaltet mislykkede kup. De fremhævede Jordan som eksempel. Her lå Broderskabet ikke i konflikt med nogen, men deltog i de demokratiske valg og havde stor indflydelse på samfundet. Min far var ikke principiel modstander af vold, men han mente ikke, at hans folk havde nogen mulighed for at sætte sig op mod det israelske militær.

Diskussionen fortsatte i flere år, og græsroddeerne pressede mere og mere på for handling. Sidst i 1970'erne havde Fathi Shaqaqi i frustration over Broderskabets pacifistiske holdning grundlagt det palæstinensiske Islamisk Jihad. Alligevel fastholdt Det Muslimske Broderskab i endnu et årti sin ikke-voldelige politik.

I 1986 fandt der så et historisk møde sted i Hebron, lige syd for Betlehem. Min far deltog i det møde, men det fortalte han mig først

mange år senere. Der verserer nogle ukorrekte historiske beskrivelser af dette møde. I virkeligheden var følgende syv mænd til stede:

- Sheik Ahmed Yassin, som sad i rullestol, og som skulle blive åndelig leder for den nye organisation
- Muhammed Jamal al-Natsheh fra Hebron
- Jamal Mansour fra Nablus
- Sheik Hassan Yusef (min far)
- Mahmud Muslih fra Ramallah
- Jamil Hamami fra Jerusalem
- Ayman Abu Taha fra Gaza

De mænd, der samledes her, var nu parate til at kæmpe. De blev enige om at starte med almindelige civile optøjer – stenkast og dækafbrænding i gaderne. Formålet var at vække, forene og mobilisere det palæstinensiske folk og få dem til at indse deres behov for uafhængighed under Allahs og islams banner.¹

Dermed var organisationen Hamas født, og min far tog et par skridt mere op mod toppen af islams stige.

Kapitel fire

STENKAST 1987-1989

HAMAS HAVDE BRUG FOR EN ANLEDNING – en hvilken som helst anledning – der kunne tjene som berettigelse for at anstifte optøjer. Den anledning fik man tidligt i december 1987, selv om der i virkeligheden var tale om en tragisk misforståelse.

I Gaza blev en israelsk sælger ved navn Shlomo Sakal stukket ned og dræbt. Nogle få dage senere blev fire mennesker fra flygtningelejren Jabalia i Gaza dræbt ved et almindeligt trafikuheld. Der bredte sig dog snart det rygte, at de fire var blevet dræbt af israelerne som hævn for mordet på Sakal. Det varede ikke længe, før der udbrød optøjer i Jabalia. En syttenårig kastede en molotovcocktail og blev skudt og dræbt af en israelsk soldat. Snart var alle på gaden i Gaza og på Vestbredden. Hamas førte an i urolighederne, der blev en helt ny måde at kæmpe på i Israel. I den følgende uge kom billeder af børn, der kastede sten mod israelske kampvogne, på forsiden af alverdens aviser og blade.

Den første intifada var begyndt, og palæstinenserne sag fik verdensomspændende opmærksomhed. Da intifadaen begyndte, blev alt anderledes på vores begravelses- og legeplads. Hver dag kom der flere lig til begravelsespladsen end nogensinde før. Vrede og raseri gik hånd i hånd med sorgen. Palæstinensiske menneskemængder begyndte at stene de jødiske biler, der måtte køre forbi begravelsespladsen for at komme til og fra den israelske bosættelse halvanden kilometer derfra. Tungt bevæbnede israelske bosættere skød og dræbte, som

de ville. Da det israelske militær (IDF) kom til, resulterede det bare i mere skyderi, flere sårede og flere døde.

Vores hus lå lige midt i det værste kaos. Vandtanken på vores tag blev flere gange gennemhullet af israelske kugler. De døde, som de maskerede *fedayeen* eller frihedskæmpere bragte til begravelsespladsen, var ikke gamle mennesker. Nogle gange kom de bærende med endnu blødende lig, som hverken var vasket eller svøbt i ligklæder. De begravede deres martyrer med det samme, så ingen kunne tage deres kroppe og stjæle organerne for så at sende ligene tilbage til familien udstoppet med klude.

Der blev så meget vold, at jeg ligefrem begyndte at kede mig i de sjældne øjeblikke, hvor alt var roligt. Mine venner og jeg begyndte også at kaste med sten – for at lave rav i den og for at føle os som modstandskæmpere. Fra begravelsespladsen kunne vi se den israelske bosættelse, der lå på toppen af et bjerg omgivet af et højt hegn med vagttårne. Jeg undrede mig over de fem hundrede mennesker, der boede deroppe og kørte rundt i nye biler – mange af dem armerede. De gik rundt med automatvåben og fik tilsyneladende lov til at skyde, hvem de ville. For en tiårs dreng som mig var de mærkelige, skræmmende væsner fra en anden planet.

En aften lige før aftenbønnen lå jeg på lur ved vejen sammen med nogle af mine venner. Vi var ude for at bombardere bosættelsens bus. Den var et større mål end en almindelig bil, så den ville være nemmere at ramme. Vi vidste, at bussen kom forbi hver dag på det samme tidspunkt. Mens vi ventede, hørte vi imamens velkendte stemme kalde til bøn over højtaleren: "*Hayya 'alas-salah* [Skynd jer til bøn]."

Da vi endelig hørte den lave brummen fra en stor dieselmotor, samlede vi to sten op hver. Selv om vi lå i skjul og ikke kunne se gaden, kunne vi høre på lyden, hvor bussen befandt sig. I det rette øjeblik sprang vi op og sendte vores små missiler af sted. Lyden af sten, der ramte metal, gav os sikkerhed for, at i hvert fald noget af vores kasteskyts havde ramt sit mål.

Men det var slet ikke bussen, vi havde ramt. Det var et stort militærkøretøj fuldt af nervøse og pirrelige israelske soldater. Vi dukkede lynhurtigt ned i grøften igen, da køretøjet standsede. Vi kunne ikke se soldaterne, og de kunne ikke se os. Derfor begyndte de bare at skyde op i luften. Det blev de ved med et stykke tid, mens vi skyndte os at snige os væk og ind i en nærliggende moske.

Bønnen var allerede begyndt, men jeg tror ikke, folk derinde rigtigt koncentrerede sig om bønnerne. Alle lyttede til skudsalerne lige udenfor og tænkte på, hvad der mon skete. Mine venner og jeg fandt ind på den bagerste række og håbede, at ingen bemærkede os. Men da imamen blev færdig, kastede alle de voksne vrede blikke i vores retning.

Nu kunne vi høre flere flere militærkøretøjer komme til og standse med hvinende bremsen uden for moskeen. Soldater begyndte at strømme ind og beordre os alle sammen ud, hvor vi fik lov at ligge på maven i vejens støv, mens de kontrollerede vores id-kort. Jeg var den sidste, der kom ud, rystende angst for, at soldaterne havde set og ville genkende mig. Jeg var bange for, at de ville tæve mig ihjel, men ingen lagde mærke til mig. Måske tænkte de, at en dreng som jeg ikke ville vove at kaste sten efter et IDF-køretøj. Jeg var bare glad for, at de ikke havde fokus på mig. Israellernes kontrol fortsatte i timevis, og jeg var godt klar over, at mange fra moskeen var vrede på mig. De vidste måske ikke præcis, hvad jeg havde gjort, men de kunne nok regne ud, at det var mig og kammeraterne, der var skyld i balladen. Men jeg var egentlig ligeglad, eller rettere: jeg var nærmest ellevild. Mine venner og jeg havde udfordret den mægtige israelske hær og var sluppet godt fra det. Det var en berusende følelse, der gjorde os endnu mere frimodige.

En anden dag gemte jeg mig igen sammen med en ven lidt tættere på vejen. En af bosætternes biler kom kørende, og jeg rejste mig og kastede en sten imod den, så hårdt jeg kunne. Den ramte forruden, og det lød nærmest som en bombe, der eksploderede. Stenen smad-